لۆرانس ئۆلیڤیه .. بلیمەتترین ئەکتەری سەدەی بیستەم … حەیدەر عەبدولڕەحمان

لۆرانس ئۆلیفیەی ئەکتەرو دەرهێنەری شانۆیی 1907ـ 1989 ناودارترین ئەکتەری جیهانیی سەدەی بیستەمە بە تێکڕایی کە توانیویەتی بە درێژایی 60 ساڵ چ وەك ئەکتەر چ وەك دەرهێنەر لە سینەماو شانۆدا کار بکات و گرنگترین و ناودارترین شاکارە تراژیدییەکانی شکسپیر زیندوو بکاتەوە.
(سبنسرتریس) گوتەنی : لۆرانس بلیمەترین ئەکتەرە لە سەرتاپای جیهانیی ئینگلیزی دا ،یەکەم دەرهێنەری هونەریی بووە لە بەریتانیادا و کە توانیویەتی وێنەیەکی کۆپی کراوی شکسپیری نوێ بێت ،بەرهەمی ئەو هەموو بەخششە گەورانەیئەوە بووەکە دوانزە جار بۆ خەڵاتی ئۆسکار پاڵێوراوە،دوو جارانیش خەڵاتی ئۆسکاری بە دەست هێناوە ، وەك باشترین ئەکتەرو باشترین دەرهێنەر و باشترین بەرهەم هێن، لە فیلمی هنری پێنجەم ،هەروەها خەڵاتی شێری زێڕین و خەڵاتی ئۆسکار لە فیلمی هاملێت وبە سەدان خەڵاتی بەهاداری تری شانۆیی و سینەمایی .

لۆرانس بەرجەستەی چەندین رۆڵ و کاراکتەری جیا جیای کردووە، لە 120 شانۆگەری دا رۆڵی سەرەکی بینیووە ، لەوانە : ریتشاردی سێیەم ،ماکبیس،رۆمیۆ،هاملیت ، ئۆتیللۆ،لالۆڤانیا،جگە لەوەی لە 120 کاری شانۆیی نمایشی کردووە ، لە 60 فیلمیشدا دەرکەوتووە، لەوانە فیلمی سپارتاکۆس، هاملێت ، لیر پاشا، هنری پێنجەم ، ئۆتیللۆ ،بازرگانی ڤینیسیا ، فیلمێکی ستانلی کۆبریك و فیلمێکی هیتشکۆك و چەندینی فیلمی تر..لە ئەنجامی ئەو هەموو شاکارە گەورانە پەیمانگای فیلمی ئەمریکی لۆرانس ئۆلیفیەی ناونا : بلیمەتترین ئەکتەر بۆ هەموو سەردەمەکان
(جۆن کۆتریل)لە کتێبە بە ناوبانگەکەی (لۆرانس ئۆلیفیە) دەڵێت : بۆ ماوەیەکی درێژ لۆرانس ئۆلیفیە بەڕێوەبەری شانۆی نیشتمانی بووە لە ئینگلتەرا و هەوڵێکی زۆری بۆ پێشخستنی داوە، بە سوود وەرگرتن لە ئەزموونی پێشکەوتووی گەلان، بە تایبەت ئەزموونی سۆڤیەتی و پێشکەش کردنی تێکستەکانی چیخەف، وەك شاکاری جیهانیی گەورە.

هەروا دەڵێ : لۆرانس لە هەردوو باڵی شانۆو سینەمادا بە یەکسانی داهێنانی کردووە، هەم بە کاری نواندن وەك ئەکتەر و هەم وەك دەرهێنەر بۆ شانۆو سینەما ، یەکێك لە فاکتەرە هەرە بنەڕەتیەکانی بەردەوام بوون و سەرکەوتنی لۆرانس ئۆلیفیە ئەو کەف و کوڵە بە جۆشە بوو، کە بۆ کارکردن هەیبوو ، هیچ لە دەرفەتەکانی ژیانی لە دەست نەداوە لە پێناو داهێناندا،بە تایبەت بۆ بەرجەستە کردنی شاکارە تراژیدییەکانی شکسپیر کە ئەو بە هۆیەوە لە دەرگایێکی زۆر فرەوانەوە چووە ناو دنیای سینەما .
ئەوەتا (تشارلز لۆتۆن) لە لێدوانێکی تایبەتیدا بۆ کتێبەکەی جۆن کۆتریل ـــ دەڵێت : سینەما دەروازەی سەرەکی ئەو ناوداریەتیە جیهانیەی لۆرانس ئۆلیفیەیە، بە تایبەت دوای نمایش کردنی شاکارە تراژیدیەکانی شکسپیری مەزن ..ئەو توانی ئەو ئەشقەی بۆ شانۆ هەیبوو لە سینەماشدا بەرجەستەی بکات ،بۆیە سیمای شانۆیی لە فیلمەکانیدا دیار بوون .

هەروەها دەڵێت : گەورەیی لۆرانس لەوە دابوو کە ئەو توانی شانۆی ئینگلیزی لەو بەرگە کلاسیکیە کۆنە داماڵێ و بەرگێکی نوێ ی لە بەرکا، بۆیە سیما هەرە نوێخوازی و ئەزموونە هەرە دەوڵەمەندەکانی شانۆی ئینگلیزی لە سەر دەستی لۆرانس ئۆلیقیە بوو.
لۆرانس کە کوڕی قەشەیەکی کەنیسەی گەورە بوو،هەموو خولیا بوونێکی خۆی لە سەر شانۆی (ویست ئاند) دەست پێکرد ،کاتێ باوکی لە تەمەنی 5 ساڵی لە گەڵ خۆیدا ئاشمشێیەتی لە گەڵ شانۆدا پێ کردووە ،لەوێوە ئەشقی شکسپیر بوو، بڕیاری ئەوەی دا هەموو ژیانی بۆ شکسپیر تەرخان بکات ، تا وای لێهات هەموو دنیا لۆرانس ئۆلیفیە بە شکسپیری نوێ ناو بەرێت ، لەوێوە دەستی بەکاری نواندن و دەرهێنانی شانۆیی و سینەمایی کرد ، تا ساڵێك بەر لە ماڵئاوایی کردنی 1989لە سینەماو شانۆ دانەبڕا .

راستە کە ئۆلیقیە لە بەرجەستە کردنی نمایشە کلاسیکییەکاندا ئەکتەرێکی بێ وێنە بووە ، بەڵام لە سینەمای نوێشدا دەرهێنەرە ناودارەکاندا کاری سینەمایی کردووە، لەوانەش لە فیلمی (لە گەڵ بادا بە باچوو)
فیفیان لی : ئەو ئەکتەرە ئافرەتە بریتانیەیە کە دۆستایەتیەکی نزیکی لە گەڵ لۆرانس ئۆلیفیە هەبوو ، چەندین کاری شانۆیی و سینەمایی لە گەڵ ئەودا ئەنجام داوە ، وەك لۆرانس خۆی دەڵێ : فیفیان سەرچاوەیەك بوو لە سەرچاوەکانی نواندنم ، کە هەمیشە وزەیەکی نوێ ی پێ دەبەخشیم لە کاتی نمایش کردندا ، دواتر ئەو

سۆزە قوڵەی لە شانۆدا لۆرانس و فیفیانی لێك نزیك دەكردەوە ، هەر ئەو سۆزە بوو كە وای كرد پرۆسەی هاوسەرگیری لە گەڵ یەكدا ئەنجام بدەن و بۆ ماوەی 20 ساڵ درێژە بەو پرۆسەیە بدەن ، كە پڕ بوو لە خۆشەویستی و داهێنان .

حەیدەر عەبدولڕەحمان